

1 Johdanto

Automaattisen paloilmottimen tarkoitus on havaita alkava tulipalo kiinteistössä, varoittaa siellä olevia henkilöitä sekä tehdä automaattisesti paloilmoitus hätäkeskukseen. Automaattisen paloilmottimen hälytyksistä 96-98 % on erheellisiä.

Erheelliset paloilmotukset aiheuttavat häiriötä kiinteistön toiminnalle ja varaa pelastuslaitoksen yksiköt pois todellisista hätätilanteista sekä aiheuttavat hälytysajona tarpeetonta riskiä liikenteessä.

Pelastuslaki 379/2011 mahdollistaa pelastuslaitoksen laskuttaa kiinteistöä, kun sieltä on tullut toistuvasti erheellisiä paloilmoituksia. Paloilmoitinlaitteistot ja niiden asianmukainen toiminta ovat kiinteistön vastuulla. Osa erheellisten paloilmoituksien ongelmista voidaan ratkaista välittömästi, mutta osa vaatii laajempia huolto- tai korjaustoimenpiteitä. Erheellisten paloilmotusten ehkäisyä varten kiinteistön tulee ottaa yhteys paloilmoitinliikkeeseen, jonka kanssa paloilmottimen huoltosopimus on tehty.

2 Erheellisten paloilmotusten syyt

Merkittävä osa erheellisistä paloilmoituksista on kiinteistön käyttäjien aiheuttamia, kuten esimerkiksi huolimattomuus kiinteistön asennus-, huolto- ja korjaustöissä tai ruuan valmistus. Erheelliset paloilmotukset voivat johtua myös ympäristöolosuhteista, huolimattomasta suunnittelusta, huonosti valitusta järjestelmästä, tilaan sopimattomista ilmaisimista tai huollon laiminlyönnistä.

2.1 Huolimattomuus kiinteistön asennus-, huolto- ja korjaustöissä

Esimerkiksi seuraavat kiinteistön huolto- ja korjaustyöt voivat aiheuttaa erheellisiä paloilmoituksia:

- Alaslaskettujen kattojen avaaminen ja sulkeminen
- Erilaiset laitteiden asennus- ja purkutyöt
- Maalaustyöt
- Mattojen saumaustyöt
- Painepesu
- Poraaminen tai hionta
- Seinien purku ja rakentaminen
- Tulityöt
- jne.

Erheellisten paloilmotusten ehkäisyssä on tärkeätä, että huolto- ja korjaustyöntekijöiden sekä paloilmottimen hoitajan yhteistyö on saumatonta. Paloilmottimen irtikytkennät, ilmaisimien tai ryhmän kytkemisen pois käytöstä huolto- tai korjaustyön alueelta, tekee paloilmottimen hoitaja. Työn päätyttyä hän tekee myös ilmaisimien takaisinkytkennän. Esimerkiksi remontin tekijät eivät saa tehdä irtikytkentöjä.

Ennen korjaustöiden aloittamista tulee huomioida:

- korjausalueen määrittäminen
- korjaustoimenpiteiden ja -työvaiheiden selvittäminen
- tarvittavien suojaustoimenpiteiden opastaminen
- tulityöohjeiden noudattamisen varmistaminen (alkusammuttimet, palovartiointi, työn tekijällä ja luvan antajalla voimassa oleva tulityökortti)
- tarvittavien paloilmoittimen irtikytkentöjen tekeminen korjausalueella
- ilmaisimien suojaaminen pölysuojilla ja pölysuojien poistaminen työn päätyttyä
- tilojen valvonnan ja palovartiointin järjestäminen
- kiinteistön sisäinen tiedotus korjaustöistä
- toimimattomien paloilmotuspainikkeiden merkitseminen ”ei käytössä” -tarralla
- rakenteellisten ja ilmanvaihtolaitteiden muutosten vaikutukset paloilmoittimen ilmaisimien sijoitukseen

2.2 Ruuan valmistuksesta aiheutuvat hälytykset

Ruuan valmistuksesta aiheutuvista erheellisistä paloilmoituksista huomattava osa tapahtuu eri tyypisissä hoitolaitoksissa tai majoituslaitoksissa. Ruuan valmistuksesta aiheutuvia hälytyksiä tapahtuu myös työpaikoilla ilmaisimien väärän sijoittelun ja ilmaisimien valinnan sekä huolimattomuuden takia.

Ruuan valmistuksesta saattaa aiheutua erheellisiä paloilmoituksia, kun:

- ilmaisimien on asennettu liian lähelle liettä, uunia tai mikroaaltouunia, jolloin se reagoi herkästi ruuan käryyn
- ilmaisimen tyyppi ei sovellu tilaan
- asukkaan toimintakyky on alentunut ikääntymisen ja siihen liittyviensairauksien takia, jolloin ruuan valmistuksen valvonta unohtuu
- asukas ei ole hereillä päihtymyksen takia, jolloin ruoka on hellalla ilman valvontaa
- runsas rasvan käyttö ruuan valmistuksessa
- ilmastointi (kohdepoisto) ei ole riittävän tehokas tai se on säädetty väärin

Ruuan valmistuksesta aiheutuvia hälytyksiä voidaan ehkäistä:

- asukkaiden neuvonnalla paloilmoittimen toimintaperiaatteesta
- ilmaisimien sijoituksen ja tyyppien tarkistus sekä tarvittaessa sen siirto
- hellavahti ja -hälytin, joka katkaisee sähköt liedestä ja varoittaa, jos lieden lämpötila nousee liikaa
- riittävien tehokkaiden liesituulettimien asennus
- ilmastointikanavien puhdistus ja ilmastoinnin säätö
- asentamalla patteripalovaroitin lieden lähelle, jolloin asukas havahtuu ruuan käryyn ajoissa
- asukkaan ateria, kuten lounas tulee ateriapalvelun kautta valmiina
- lieden, mikroaaltouunin tai leivänpaahdinten käytön rajoittaminen tapauskohtaisesti (henkilön toimintakyky huomioidaan)

2.3 Kosteus tai vesi

Kosteus ja vesi saattaa aiheuttaa erheellisiä paloilmoituksia seuraavissa tapauksissa:

- suihkun käyttö hotelleissa tai hoitolaitoksissa
- teollisuustilojen pesut
- teollisuusprossista aiheutuvat höyryt
- kosteuden kondensoituminen lämpötilan vaikutuksesta
- sadeveden aiheuttamat kastumiset

Kosteuden ja veden aiheuttamia hälytyksiä voidaan ehkäistä

- veden lämpötilan laskeminen esimerkiksi hotellihuoneessa viidellä asteella
- ilmaisimien tyypin vaihto ja siirtäminen
- toistuvissa pesuissa irtikytkentälaitte tai riittävät irtikytkennät

2.4 Muu savu tai pöly kiinteistössä

Muun savun tai pölyn kiinteistössä voi aiheuttaa esimerkiksi pakokaasu, harjakoneen käytöstä nouseva pöly tai savukone. Savukoneen käytössä tulee huomioida riittävät irtikytkennät tai asentaa irtikytkentälaitte, jos savukoneen käyttö on säännöllistä.

2.5 Korkea tilapäinen lämpötila

Erheellinen paloilmoitus voi aiheutua esimerkiksi lämmittimestä, tuotantoprosessista, auringon tai koneen tuottamasta lämmöstä. Erheellisen hälytyksen voi ehkäistä käyttämällä korkeamman lämpötilan ilmaisimia tai estämällä suoran auringonvalon vaikutuksen.

Tiloissa, joissa saattaa esiintyä nopeita lämpötilan muutoksia, ei tule käyttää lämpötilan muutosnopeutta mittaavia ilmaisimia. Esimerkiksi lastauslaiturit, joissa oven avaus kylmällä säällä aiheuttaa nopean lämpötilan muutoksen.

2.6 Isku ilmaisimeen

Ilmaisimiin ja sammutuslaitteistoihin kohdistuvat iskuja ovat esimerkiksi tahaton ajoneuvon tai trukin osuminen sprinkleriin tai rullakon työntäminen seinällä olevaan paloilmoinpainikkeeseen. Sprinklerin vaurioitumiset voidaan ehkäistä esimerkiksi huomioimalla sprinklerien asennustapa, suojahäkkillä ja henkilökunnan perehdytyksellä. Paloilmoinpainike voidaan varustaa mekaanisella suojalla tai siirtää toiseen paikkaan.

2.7 Ilmaisinvika paloilmoitinlaitteistossa

Ilmaisimen hälyttäessä toistuvasti ilman näkyvää syytä tulee se vaihtaa uuteen ilmaisimeen. Ilmaisimien huolto tulee tehdä laitetoimittajan huolto-ohjeen mukaisesti. Huoltoväli vaihtelee kohteen olosuhteiden ja valittujen ilmaisimien mukaan.

Paloilmoitinpainikkeen vaihtolaseja tulee olla paloilmoittimella, jotta se voidaan vaihtaa heti, jos painiketta on painettu.

2.8 Erehdys tai väärä käyttö

Paloilmoittimen hoitajan tulee olla koulutettu tehtävänsä kiinteistön paloilmoittimella. Perehdytetty henkilö ei aiheuta esimerkiksi kuukausikokeiluissa aiheettomia hälytyksiä hätäkeskukseen.

Tavallinen virhe puutteellisesti perehdytetyllä henkilöllä on unohtaa ilmoittaa hätäkeskukseen kuukausikokeilusta ennen kuin kokeilu aloitetaan. Ilmoittamaton kuukausikokeilu aiheuttaa hälytyksen pelastuslaitokselle.

2.9 Ilkivaltainen käyttö

Kiinteistön tulee huolehtia kulunvalvonnastaan niin, että asiattomat henkilöt eivät liiku kiinteistössä. Tyypillinen ilkivaltainen paloilmoittimen hälytystehtävä on paloilmoituspainikkeen painaminen. Tapauskohtaisesti voidaan kiinteistössä harkita paloilmoitinpainikkeiden poistoa tai siirtoa, jos niistä aiheutuu erheellisiä hälytyksiä. Esimerkkinä painikkeiden poistosta voidaan mainita tyhjä parkkihalli, johon pääsee vapaasti painamaan paloilmoitinpainiketta.

3 Viivästetty palo ilmoitus

Viivästettyä palo ilmoitusta voidaan käyttää tapauskohtaisesti, jos muut keinot eivät auta erheellisten palo ilmoitusten ehkäisyssä. Viivästetty palo ilmoitus menee henkilökunnalle, jolla on aikaa muutama minuutti tarkastaa hälyttänyt tila ja kuitata hälytys itsenäisesti. Viiveajan umpeuduttua palo ilmoitus välitetään hätäkeskukseen, joka hälyttää pelastuslaitoksen.

Viivästetystä palo ilmoituksesta tulee sopia tapauskohtaisesti pelastuslaitoksen kanssa. Tällöin mm. seuraavat asiat tulee tehdä:

- laaditaan kiinteistön riskinarvio
- menettely kirjataan palo ilmoittimen toteutuspöytäkirjaan
- menettely on ohjeistettu henkilökunnalle
- paikalla on viivästyksen aikana riittävästi tehtävään opastettua henkilökuntaa

Viivästetty palo ilmoitus vaatii pelastusviranomaisen hyväksynnän.